

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibus, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm || Martii Et Aprilis

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10259

XIX.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77384](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77384)

Obit vir
sanctus.

pit quidem molestè, sed, Deo cooperante, strenuè peregit : inchoauit humiliter, sed perseverauit feliciter. Bonus igitur gregis Christi pastor Vrfmarus, moribus & annis maturus, digna suscepturus meritorum præmia, cælestia inuitatur ad regna. Qui precibus charissimorum, quos in Christo nutrierat, filiorum, suum fideli creatori commendans spiritum, ipsis præsentibus exultans in Domino, carnis quartodecimo Calendas Maij soluitur ergastulo, victurus in secula cum Christo: angelorum euectus ministerio, cælesti infertur paradiso: vbi sine fine patriarcharum fruitur fide, prophetarum spe, apostolorum confessu, martyrum collegio, confessorum ac virginum contubernio, cunctorumque cælicolarum oblectatur perenni tripudio. Corpus verò illius à discipulis religioso compositum officio, cultu est honorifico tumulatum. In cacumine quippe montis, cuius radicibus iam extructum adiacet monasterium, oratorium est in honore sanctæ Dei genitricis constructum, in quo deposuerunt beati corporis thesaurum: vbi diuina pietas demonstrat quotidie, cuius meriti illic habeantur reliquæ, ad laudem & gloriam maiestatis suæ, cuius honor, decus & potestas permanet sine fine, Amen.

* Osberro

VITA S. ELPHEGI CANTVARIENSIS ARCHIEPISCOPI ET MARTYRIS, AVTHORE * OSBERNO,
eiusdem Cantuariensis ecclesiæ monacho.

19. Aprilis.

Monasticū
viuendi in-
stitutum ar-
ripit S. El-
phegus.

Viuit in-
clusus & so-
litaris, &
multi se ei
adiungunt.

Principium nascendi à splendidissimis natalibus trahens Elphegus, magna prudentia & summa humilitate vitam instituit. Cuius animi ingenui atque vitæ innocentia parentes admirati, literarum eum scientia & Christiana religionis sapientia imbuendum tradiderunt. Qui totum philosophiæ studium conuertit ad diligendum Deum, illum nosse, illi parere, illius iugo mancipare se semper desiderans. Tactus itaque maiestatis spiritu, paternæ hereditatis negligens, maternum dolorem, cum ab ea vnicè diligeretur, obliuiscens, mundum deseruit, & in monasterio nomine Derhirst, religionis habitum suscepit: vbi priuata desideria propriasque voluntates cœpit abigere, cunctorum famulatus subiacere, omnium se quasi quoddam instrumentum exhibere, Deum infatigabiliter diligere, ieiunijs & vigilijs vacare. Et quidem quibuscunque potuit, studuit prodesse: quibus autem prodesse non potuit, saltem non obesse conatus est. Transactis autem in monastica religione aliquot annis, cum videret tempus adolescentiæ præterire, arctioris vitæ semitam arripere, singulareque cum antiquo hoste certamen inire contendit. Egressus itaque de monasterio, peruenit ad locum Bathonia vocatum: vbi aqua calida de terra emergens, balnearum vsu pro voluntate præstat. Ibi habitaculum construens, se inclusit, & rigore incredibili corpus suum ieiunijs & abstinentia afflixit. Confluebant ad eum in breui nobiles quique, suarum vulnera animarum detegentes, & consilium salutis ab eo perquirentes. Vnde factum est, vt non parua monachorum turba intra tempus exiguum congregata sit.

Vltio diuina in monasterio in-
clusum im-
probum.

Culpabat autem non modicè vir sanctus illos, qui secularem habitum mutarent, & vitam non mutarent. An non, inquit, mendacij tibi plenus videtur, qui quod non est, esse se ostentat, dum aliud simulat in veste, aliud gestat in corde? Sanctius est enim, vestem non mutare, quam sub veste vitam negligere. Cum autem amplissima mansione perfectam sobrietatis legem discipulis in dixisset, atque carnales appetitus refrenare docuisset, ipse in angusta domuncula se inclusit: summas tamen causas & negocia ad eum fratres referebant. Plerique interea monachorum fidei & professionis immemores, laxatis obedientiæ frenis, medijs noctibus furtiuos cibos edere, ebrietati operam dare, lasciuire, & prorsus quæ inhonesta sunt, quantum latens audacia sinebat, operantur. In cuius sceleris capitalem ira Dei desauit pariter & occidit. Nocte verò quadam Elphego more solito sacras excubias faciente, voces & strepitus intra monasterium audiuit. Egressus autem foras, fratrem quendam miserè afflictum & iacentem vidit: super quem horreni aspectus & sordidissimi amictus homines stabant, qui raris eum atque ignitis serpentibus flagellabant. Euigilante autem illo, & præ doloris angustia diros ululatus emittente, tortores illi talia improperando dixerunt: Nec tu obedi-

obedisti Deo, nec nos tibi. Et hæc dicentes, animam de corpore excusserunt. Quod videns sanctus, totus in lachrymas resolutus, redijt ad cellam suam. Videntes autem fratres quæ gesta sunt, errorem suum fatentur, & pœnitentiam agentes, vitam in melius commutârunt.

Mortuo autem Vuintoniensi episcopo Etheluuoldo, facta est non modica contentio pro pontificis electione inter monachos & clericos. Siquidem clerici eiusdem ecclesiæ sceleratissimam vitam agêtes, contra canonum statuta per omnia viuentes, cum à præfato antistite sæpius correpti, prauos mores corrigere nollent, immò quæ prauè gesserant, pertinaci spiritu defendere vellent, regali sanctione decretum fuit eos expelli, & alios, qui digniores essent, eorum vice fungi debere. Itaque clericis in exterminium datis, timentes Dominum monachi admittuntur. Ex quo factum est, vt in electione episcopi clerici clericum, monachi monachum, vtrique suæ voluntatis fautorem velent. Quod videns S. Dunstanus, ad orationis refugium se contulit, Deum, cui futurorum scientia patet, suppliciter rogans, quatenus dignaretur ostendere, quis regendæ ecclesiæ idoneus foret. Cum quæ preces deuotè multiplicaret, apparuit ei B. Andreas apostolus, tali oraculo vsus: Quid, inquit, charissime contristaris? quid tam lugubres questus lachrymando depromis? Surge, & Elphego Abbati manum impone, & episcopum desolata ecclesiæ constitue. Nec te aliquorum potentia prohibeat: quoniam non ab homine, sed à Deo hæc de illo sententia processit. Nè autem de me te sollicitum redam, ego sum Andreas, filij Dei apostolus: tuæque salutis diligentissimum custodem me esse noueris. Sicque releuatus Dunstanus, Elphegum, vt iussus fuerat, episcopum consecrauit, & ad sedem suam cum honore remisit.

Etheluuoldus Vuintoniensis episcopus.

S. Dunstanus.

Elphegus consecratur episcopus.

Vitæ asperitas.

Nota sancti viri mirabilem maciè.

Elphegus autem ita se omnium moribus conformauit, vt & omnibus charus esset, & nemo, quod rarum est inter homines, eius gloriæ inuideret. Summæ in omnes extitit misericordiæ: in seipsum verò impius videbatur & crudelis. In hyemali enim frigore & glaciè, cum somnus nocte omnes occuparet, ipse clam nudis pedibus, sola tunica indutus, de strato surgere, foras exire, & vsque ad auroram orationibus vacare consueuit. Cum autem præsurus ad mensam intraret, tam vacuus ferè à mensa surrexit, quam accessit. Vndè corpus illius tanta attenuatum est maciè, vt cum manus cum Sacramento tenfas in altu portigeret, per medias palmarum iuncturas claritas aëris perspicui posset. Omni generi hominum suum sciuit temperare sermonem & animum. Nullum parochianorum suorum publicè mendicare permisit, nec alterius loci pauperem vacuum abire sinit, immane horrendumque, nefas reputans, si quod natura comune constituit, hoc velit homo ceu propriu vsurpare. Quapropter nec Dominici corporis membrum esse, qui pauperum indigentis nollet subuenire, vigilâter disputabat. Nam si patiente vno corporis membro, cõpatiuntur cætera: manifestu est, eiusdè corporis membrum non esse, quod patiente alio, cõpassionis affectu nescit habere. Vbi verò illa defecerunt, quæ ex iure ecclesiæ ministerio pauperu cõpetere potuissent, thesauros ecclesiæ, quos ipse multiplices parauerat, iubet distribui: docens ex hoc ornatisima quæque ecclesias possidere, vt tempore felicitatis sint honestati, tempore verò necessitatis sint vtilitati.

Cum autem B. Dunstanus obitum sibi imminere conspiceret, & Ecclesiam Dei per malorum successionem turbari metueret, sollicitis obsecrationibus aures diuinæ misericordiæ pulsar, quatenus Elphegum successorem habere possit. Cui statim exaudito, quod postulat, promittitur: quanuis non statim, quod promissum fuerat, adimpletur. Quod ea re dilatum fuisse arbitror, vt & omnibus manifestum fieret, quantum Deus Dunstanum diligeret, cui quod viuenti tam benignè promiserat, hoc defuncto longè post tam veraciter exhibebat: & Elphegum illa tempora inuenirent, quæ eum ad martyrij gloriam prouehere possent. Anno autem Domini millesimo & sexto, ab aduentu Anglorum in Britanniam 578. Elphegus anno ætatis suæ quinquagesimo secundo, Archiepiscopus Cantuariensis effectus est. Cumque iter versus Romam pro pallio habendo arripere, & quoddam oppidum hospitandi gratia intraret, oppidani hominem incognitum videntes, & auaritiæ suæ consulentes, in domum irrumpunt, res eius diripiunt, eumque omni supellectili priuatum, verbis & verberibus exire compellunt. At ille iniurias suas leniter ferens, suorum verò mediocriter dolens, via qua venit regreditur. Necdum ab oppido longè recesserat, & ecce horrendæ voces mœnia corripunt, quæ ciuibus & ædificijs celerem minantur ruinam. Nec mora, vorax flamma oppidum consumere cœpit: cumque ignis vehementer exeresceret, nec euadendi spes aliqua fuisset, virum sanctum adeunt, fatentur delictum & veniam petunt. Mox sanctus illis compatiens,

Fit archiepiscopus Cantuariensis.

Pallium à
Papa petit
& accipit.

tiens, preces ad Deum fudit, & ignis molestia protinus extincta cessauit. Restituitis ergo episcopo rebus suis, acceptoque à Papa pallio, domum prosperè regreditur. Pudicitia virtus tantum dominabatur in eo, ut nemo illo audiente vel obscœnum aliquod verbum proferre, vel turpe factum referre auderet. Erat verò etiam pauperum consolator, oppressorum releuator, vnicum afflictis refugium.

Dani vastat
Angliam.

Per idem tempus Suuanus & Turkillus, Danorum principes, nonnullam terræ Anglorum maculam, exigentibus eorum peccatis, intulerunt. Suuano tamen terribiliter diuinitus occiso, Turkillus malignæ hereditatis principatum sortitus, multas Angliæ prouincias cede & incendio vastabat. Rex nanque Ethelredus imbellis, quia imbecillis, monachum potius quam militem actione præ se ferebat: homines verò regionis diuitijs corrupti, voluptatibus obligati: nec quicquam, præter corporis & singulare & priuatam commodum, honestum putabant. Itaque quisque dum sibi & rebus suis timeret, omnes temperant à bello, nemo pro causa omnium certamen experiri tentabat: cum ea de causa certandum esset, ut quod quisque suum esse vellet, pro eo quam splendide pugnaret. In tanto igitur rerum discrimine Elphegus hostes adire solebat, & verbum

Elphegus
ab eis capti
uos redimit

vita eis prædicabat, captiuos dato precio redimebat, & quos fames opprimebat, studiose alebat. Vnde quantum ab infideli populo colebatur & venerabatur, tantum ab infideli contemnebatur & irridebatur. Sed fidelis ille malens cum Domino Beelzebub, quam cum Phariseo Rabbi vocari, non desistit operi incepto operam dare, fideles infide confortare, infideles ad fidem vocare.

Edricus Angliæ præfectus.

Quendam autem Edricum rex totius regni præfectum statuerat, hominem humilium quidem genere, sed cui lingua diuitias ac nobilitatem comparauerat, callentem ingenio, suauem eloquio, & qui mortales omnes tum inuidia atque perfidia, tum superbia atque crudelitate superauerat. Huius igitur fratrem, primò nobilitati Cantuariorum in præsentia regis gratuito maledicentem, deinde ea, quæ vnicuique ex hereditate prouenissent, violenta dominatione inuadentem, eadem nobilitas interfecit, adesque eius succendit. Cuius frater à rege ultionem postulat, denegat rex postulata, iure fratrem eius peremptum pronunciat. Præfectus itaque palatium ingreditur, iunctis secum decem millibus virorum, fratrem occisum vlcisci conatur. Sed cum parum proficeret, Danorum auxilia petit, non ad Cantuaritas solos debellandos, sed ad totius Britannia fines inuadendos, regnumque post victoriam æqua sorte diuidendum. Sicque scœdus inuent, dextras dant & accipiunt, sacramenta exigunt & porrigunt, Cantuariam vastare primò deliberant. Quod audiens Elphegus episcopus, conuocato populo ait: Forti animo estote, Deum præ oculis habete: præter eum, qui corpus & animam potest perdere in gehennam, nihil formidate, humilitatem & patientiam seruate. Christus enim cum Deus esset & omnia illi pater in manus dedisset, de inimicis vlcisci se noluit, sed gladium, Malchi sanguine cruentum, in vaginam recondi iussit.

Matth. 10.

Iohan. 13.
& 18.

Dani obsident
Cantuariam.

Obsessa tandem à Danis ciuitate per viginti dies, & quicquid ad usum vitæ ciues parauerant exhausto, mittitur à pontifice, qui Danis suggerat, ut ab incepto desistant, populoque innocenti parcant, caueantque, ne diuinæ correptionis flagello, pro filiorum castigatione ad tempus concessò, nimis insolenter abutantur. Sed Dani mandata prætermittentes, turres extruere, arietibus murum ferire, igneas faces iacere constanter cœperunt. Et ecce vorax flamma per domos succenditur, ac fauiente Austro, se dilatando dispergitur. Tunc miseranda inter ciues facta est deliberatio, utrumnam desertis murorum propugnaculis, ad proprias domos conuolarent, an ijs neglectis, munitioni vrbs incumberent. Vicit communem vtilitatem priuata affectio, filiorum dulcis recordatio, erga tuendam familiam innata commiseratio. Currunt itaque & rapiunt de medijs flammis coniuges & charos liberos, hostili gladio statim feriendos. Et ecce effracta vrbe, exercitus ingreditur, terribilis sonitus ex clamore vocum & clangore tubarum attollitur, adeò ut omnia ciuitatis fundamenta concuti viderentur. Alij namque ferro iugulati, alij flammis consumpti, plures à muro præcipites dati, nonnulli per verenda suspensi deficiunt. Matronæ dum thesauros, quos non habebant, coguntur proderere, capillis per omnes ciuitatis plateas distractæ, ad vitimum flammis iniectæ sunt. Paruuli à matrum vberibus auulsi, lanceis confodiuntur, aut super eos ducto plastro, minutatim conteruntur. Sanctus autem Elphegus non terrens tantam suorum depopulationem, cum turba monachorum in ecclesia circumsæptus esset, repente de manibus tenentium elapsus, de ecclesia euasit, currensque ad locum cadaueribus plenum, inter cuneos hostium se ingerens, exclamauit,

Dani occupant Cantuariam, & inmaniter faciunt.

uit, & Parcite, inquit, parcite, & si viros vos esse cognoscitis, innocentem ætatem persequi cessate. Non est ista victoria, qua lætentium perimitur innocentia: nec laudi ascribitur, quicquid in simplices & mites bellando admittitur. En me, qui vestræ impietatis crimina libero semper ore castigavi: en qui captiuos & à vobis multatos paui, vestriui, redemi. In me vestra potius ira defæuiat.

Mox itaque capitur, & intercepto manibus gutture, vox loquentis præpeditur, vinctulis palmæ innectuntur, genæ vnguibus dissecantur, pugnis & calcibus latera tunduntur: ecclesiam quoque igni comburunt, gregem Domini in ore gladii consumunt, & episcopum septem mensibus in arcto carcere custodiunt. Interea cœpit ira Dei in homicidam populum adeo defæuire, vt paruo temporis interuallo duobus eorum millibus per diros vicerum cruciatus prostratis, cætera quoque multitudo similiter percussa, simile exitium expectaret. Commoniti sunt autem à fideli populo, vt de peccatis poeniteant, & pontifici satisfaciant. Sed illi differunt, arbitantes hoc malum à fortuna eis accidisse. Præualuit interim clades super omnem carnem, quæ pontifici mortem inferre nitebatur, & nunc denis, nunc vicenis terribili viscerum dolore capitisque absumptis, magnam formidinem viuentibus incussit. Citato igitur consilio, mox ad episcopum currunt, & de perpetrato facinore cum lachrymis veniam perunt: & de carcere eum extrahentes, ad publicos populi conspectus cum honore deducunt. & ait illis episcopus: Et si vestra insatiabilis crudelitas veniam non promeretur, tamen quid nos facere deceat, exemplo Domini edocemur: qui cum suorum dignatus fuisset lauare pedes discipulorum, non illum exclusit, à quo se tradendum esse præsciuit, immò ipsum sanctissimo pane cibauit, Pharisaorum ministros potentie suæ verbo elisit, sed confestim eosdem erigendo sanauit: & quod magnæ bonitatis insigne est, quos quotidie mandatis cælestibus pertinaci animo cernit resistere, eos in celo sedens adhuc patitur viuere, immò humanis rebus plus quam cæteros præstare. Quapropter quoniam exemplorum illius deuotus cupio imitator existere, oblitus incendia ciuitatis, innocentium cædes, oblitus, inquam, quæ in me acta est, præteritæ impietatis, sicut ipse patrem pro suis crucifixoribus, ita ego pro meis tortoribus ipsum interpellabo. Afferte ergo panem, statim vobis reddendum salutarem: quatenus ex hoc refecti, & cupitæ salutis beneficium adepti, aut gratias Saluatori reddatis, aut sceleratores blasphemii remaneatis. Et dato omnibus pane à se benedicto, omnes de exitiali liberavit clade.

Cumque sanitati redditi essent, principes quatuor episcopo mitrunt: & primò quidem pro impenso beneficio gratias agunt: deinde si vita & libertate velit potiri, tria millia marcarum vt persoluat, exigunt. Quod cum ille facere renueret, eum ligauerunt, & inauditis tormentorum quæstionibus die Dominicæ resurrectionis affligentes, in carcerem retruserunt. Cumque in omnibus his laudes Deo ageret, ecce apparuit ei spiritus malignus in specie angeli, mentiturque de supernis sedibus se destinatum, quatenus illum ad communem gentis salutem de squalore carceris educat. Nec veretur ignaui militis vocabulo notari, cum neque Petro humilior, neque Paulo esset robustior: quorum alterum sporta contexit, alterum verò carcerali stridore grauatum angelus absoluit. Christus quoque, vt lapidantium manus effugeret, de templo exiuit, ac fugiendi licentiam euangelico præcepto suis mandauit. His ille sermonibus veluti vnguentis delibutus, carcerem egreditur, illum sequens. Pluribus autem aquarum alluionibus per obscuras noctis umbras transuadatis, repente malignus disparuit. Tunc sanctus pestiferi ductoris machinas intelligens, ex imo pectoris dolorem attraxit, medijs se paludibus iniectans, cum maximo fletu Saluatorem implorat, dicens: O vitæ dator, ô stirpis Adæ vnice miserator, cur senem me tua gratia destituit, quem in florida ætate nunquam destituere consuevit? Tandiu misericorditer seruatum, in extremo pateris perire abiectum? Quoties te in huius vitæ naufragio saluatorem inueni? Experiar nunc, quæso, consolatore in hac dæmonis illusionem, adiutor in opportunitatibus, in tribulatione. Carcer à tergo, à fronte flumen, in gyrum tenebræ, author earum iuxta, Elphegus omnibus ærumnis inclusus. Tibi soli derelictus est pauper, pupillo tu eris adiutor.

His & huiusmodi diuinis aures appellare non cessat, & ecce apparuit ei iuuenis aureo splendore amictus, diuini signaculi vexilla præferens, & dixit: Quò te tui distrahunt pedes? quò impetus fugæ? quò ductoris inuidia? Siccine itur ad coronam, fugiendo certaminis luctam? Aut quomodo potest brauiò palmæ fulgere, qui currendi metas

Elphegus à Danis crudeliter vexatur.

Iohan. 13.

Iohan. 18.

Luc. 23.

Pane benedicto sanat Danos.

Reddunt mala pro bonis.

Nora fallaciam diaboli.

Actor. 9.

Actor. 12.

Iohan. 8.

Matth. 10.

Psal. 9.

Ibid.

metas in stadio noluit apprehendere? Cui cum retulisset sacerdos, non se fugere, sed diuini nuncij imperio paruisse: Non hoc, ait ille, diuinitatis imperium fuit, sed diabolice malignitatis commentum: nec tam te ille de carcere educere, quam extra carcerem voluit seducere. Vrget nanque illum preterita vite tuae pia operatio, & in tantis tribulationibus presens tibi semper sancti spiritus consolatio: cuius presentia omnibus constantiam donat, constantia victoriam, victoria gloriam. Redi ergo ad locum amissa coronae, caelitus tibi deputatum, sciturus, quod te die crastino pater honorificabit in caelo, honore illo maximo, vt in aeternum sis cum eius filio.

Rursus dire
affigitur.

Elphegus igitur ad locum certaminis ab angelo reuocatus, laetus expectabat horam, qua a Deo coronam perciperet. Sed cum propere fuisset, vt carcerem iam intraret, comprehensus a carnificum turba, plagis afficitur maximis: insuper cerebro capitis violato, semiuuius in ergastulo recluditur: vbi accenso foco, & quicquid foetidissimum fumum vel generaret, vel generatum foueret, per singulas diei horas iniecto, carceris ianuas claudunt. Transacta igitur magna noctis parte, coepit domus caelestis gratiae participium suscipere, aeternae vitae odora menta spirare, hymnos mellifluis sanctorum vocibus sonare.

Sancti cum
intuunt.

Quos beatus Elphegus intuitus, cum magna cordis laetitia Dunstanum quondam archiepiscopum, vultu & veste gloriosum, conspicit assistentem, protensisque ad illum manibus ita dicentem: Ad te aeterni regis inuictissime miles, ad te nostro honorandum obsequio venimus, missi ab illo, qui tibi & victoriam praestitit de inimico, & sempiternam coronam praeparauit in caelo. En, quorum collegio post mortem carnis in perpetuum fruere, ciues Ierusalem caelestis ac domestici, Dei: si ea, quae defuncti, passionum Christi amore in carne tua patienter suppleueris. Vidimus nanque multiplices vrbis labores, ecclesiarum incendia, filiorum neces, tua cum vinculis opprobria, & post impensa beneficia, duplicata tormenta. Quod ergo reliquum est, deitatis potentia valatus, libens excipe, sciens non esse condignas passiones huius temporis ad superuenturam gloriam, quae reuelabitur in te. Vnus nanque dies ad supplicium, sed iugis ac sempiternus erit ad praemium.

Rom. 8.

Sanantur
omnes pla-
gae eius.

Inter haec laxantur vincula, & integre omnes corporis sanantur plagae: Elphegus psallens cum psallentibus, exultans cum exultantibus incedit. Manens autem factus, cum armorum manu non parua de carcere educitur, & superiumentum positus, ad iudicium pertrahitur. Dixerunt autem ei: Solue aurum, aut mundo hodie eris spectaculum. Et ille: Aurum vobis diuinam sapientiae propono, vt relicta vanitate, quam diligitis, ad vnum viuum & verum Deum studium conuertatis. Quod si consilium Dei, per me vobis annunciatum, obstinata mente spreueritis, peiori profecto, quam Sodoma, morte peribitis, nec in hac terra in perpetuum radices ageritis. Tunc diaboli satellites in illum profiliunt, auersis securibus deiciunt, lapidibus eum obruentes. Qui genua flexit, hanc orationem fudit Deo, dicens: Altissime Dei patris vnigenite Iesu Christe, qui per vterum intactae virginis venisti in hunc mundum peccatores saluos facere, & me in pace suscipe, & istis miserere. Et prolapsus in terram, iterumque resurgens, denique sic ait: Pastor bone, pastor singularis, filios Ecclesiae, quos tibi moriens commendo, tuere. Accurrens autem quidam, quem & ipse de sacro fonte susceperat, securim capiti eius infixit. Qui statim in aeterna pace requiescens, victorem spiritum cum triumpho tertio decimo Calendas Maii dirigit ad caelum. Principes autem Danorum, cupientes & suum facinus & Elphegi gloriam obscurare, corpus illius flumini immergi statuunt, rati sceleris enormitatem eo facilius contegi posse, quo magis ab hominibus eius memoria tolleretur. Sed quod Dani ad contumeliam, Christus Elphago parauit ad gloriam. Protinus nanque omnis populi multitudo, quae illo docente, errorem abiecerat, armata procedit, malens cum defuncto pariter occumbere, quam illud corpus, cuius ministerio sanctificationis susceperat mysterium, aquarum voragini tradere absorbendum. Itaque corpus a diuerso populo seruatum, nec mergebatur, nec sepeliebatur. Vesperem autem vtriusque partis senatores conueniunt, vt tantae contentiois litem suis rationibus determinent. Factum est autem omnium assensu, vt in commune omnes sanctum deposcant, quatenus si quid valeat apud Deum suum, in hoc ambiguo potentiae suae virtutem ostendat. Ecce, inquiunt Dani, ramus de fraxino praecisus, succo & cortice omnino nudatus: si hunc huius sanguine intinctum matutina lux virentem inuenit, iustum nos & sanctum occidisse constabit: & quo illum honore sepeliatis, penes vos erit. Sin autem in pristina lignum ariditate permanferit, errasse vos in eius amore dicemus, nostrisque erit arbitrij, quid de cadauere facere velimus.

Migrat mar-
tyr ad Do-
minum.

Cumque omnibus conditio grata & accepta fuisset, vt omnibus liquido constare posset,

DE VVERNHERO PVERO ET MARTYRE.

775

posset, quòd post mortem Elphegus viueret, aridum lignum sub vnus noctis tempo-
re cepit frondere, & quod serò Dani telluri fixerunt, manè surgentes florere vide-
runt. Nihil ergò contradictionis vterius habentes Dani, certatim in amplexus defun-
cti ruere, crebra oscula figere, ceruices supponere, lachrymas & eiulatus emittere cœ-
perunt. Sublatum ergò corpus humeris inimicorum, ad arborem, eius triumpho insi-
gnem, deferunt, comitantibus innumeris signorum prodigijs, potenti virtute Dei ce-
lestis ostensis. Mox enim salus languidis innouatur, cæci illuminantur, surdi audiunt,
muti loquuntur, claudis gressus restituitur. Ibi etiam orationis domo super illum fa-
bricata, plerique Danorum magnates, in eadem regenerati, ad fidem Christi conuer-
tuntur. Cùm autem hæc omnia Londonienses per ordinem audiuissent, multa medi-
ante pecunia, corpus vsque Londonias transferentes, honorificè sepelièrunt. Anno
autè Domini 1012. ad uesperascente sabbato paschalis hebdomada, sanctus Elphegus
cum martyrij corona 13. Calendas Maij, anno episcopatus sui septimo & ætatis suæ 59.
migravit ad Dominum. In eius autem mortis authores intantum ira Dei defauit, vt
quidam dux propria se manu interimeret, alius gutturi suo stylum infingeret, presbyter,
pertinaciter crucem abscondens martyris, gladio occideretur: alius eiusdem ordinis,
sandalia episcopi temerè portans, à dæmone coram omni populo vexaretur. Et factū
est, vt tam vehemens cunctos Danorū principes formido inuasit, vt vix eos terra ten-
neret: sed maritimis se tempestatibus dantes, existimarent in pelago martyris iram ef-
fugere posse, quos ab eius ira tellus tueri non posset. Sed mox vt in altum perducti fue-
re, centum sexaginta naues, aduersis ventorum flatibus actæ, in profundum maris de-
mersæ sunt: porrò sexagintaquinque ad ignotas appulsæ regiones, quasi qui insidiarū
gratia venissent, ab incolis miserabiliter interfecti sunt. Remansit tamen in Anglia pes-
simus Turkillus, malorum princeps, paucò tempore prædò futurus, sed in æternum
damnati spiritus præda mansurus.

Nota infi-
gne mira-
culum.

Multa fiunt
miracula.

Vitio diui-
na in eius
interfecto-
res.

Isabel
Mencius
Abilla
Mancius

Non paruo tempore euoluto, venit princeps Danorum Canutus cum multo na-
uigio in Angliam, dissidensque ab illo propter quasdam res, malè ac perfidiosè actas,
quicquid residuum nefandi populi fuit, deleuit, ipsum ducem cum sex tantum nau-
ibus in Daniam fugauit. Qui cum ad terram euasisset, suspectus Danorum princip-
ibus, nè intestina bella moliretur, statim per cuncta regionis loca agitarus, ad extre-
mum ab ignobili vulgo occisus, feris & auibus proiectus est. Post hæc verò princeps
Danorum Canutus, cùm videret populum suum ab exercitu Anglorum sine inter-
missione cædi, & propter rerum difficultatem ad deditionem ferè compelli, accer-
sitis omnibus, qui ad se confugerant, sapientioribus Anglis, consuluit eos, quid cau-
sa esset, quòd tot sibi aduersa accidissent. Qui omnes vno ore respondentes, dixerunt:
Prophetia est sancti martyris Elphegi: qui cùm à patribus tuis fuisset circumuentus,
prædixit eis, quòd in regno Anglorum non perpetuò essent radices acturi, sed peiori,
quàm Sodoma, morte perituri. Nunc ergò si vis illum tuis temporibus reddere placat-
um, promitte illi, si felix fuerit rerum successus, te reliquias illius ad sedem eius ho-
noricè reportandas curaturum. Quod cùm firmiter promississet, post modicum
pacem obtinuit, post pacem, regni dimidium: post dimidium, totum. Cùmque ab
omni bellorum tumultu requies vndiquè data fuisset, recordatus est rex, quid B. El-
phego quondam promississet, & directà legatione, vocauit Egelnorthum archiepisco-
pum: qui corpus martyris, decem annis sepultum, incorruptum & inuiolatum re-
collocantes.

Canutus
Danorum
rex.

Turkilli ce-
des.

Nota mira-
culum.

HISTORIA VVERNHERI PVERI, AB IMPIIS

IVDAEIS CRVDELISIME NECATI, ET MVLTIS MI-

raculis clari, necdum tamen in Sanctos relati, ex MS. codice per

F. Laur. Surium mutata dictione descripta.

Vernherus puer pago Vuammenrato, qui à Baccaraco abest iti-
nere diei vnus, ortus est stirpe rustica, sed cultu Christi sanè no-
bili. Fuit autem religione Christianus, animo simplex, humilis,
pius, religiosus, puritate virginea ornatus, rustico opere victum
sibi parans, quantum quidem tenera sinebat ætas pueritiæ, & ex
ijs, quæ potuit acquirere labore suo, piè aliquid impertiens ege-
nis.

Aprilis 19.

Patria
Vuemheri.

Vitrici habet infestum sibi.

Miraculū.

nis. Habuit matrem deditam pietati, & in bonis studijs sibi fauentem, sed vitricum tum matrem, tum ipsum persequentem. Cuius ille infestum sibi animum deuotans, fugam iniit: cumque errabundus incederet, fame & siti valde afflictus, incidit in pastores, qui humanitate ducti panem ei dederunt: quibus ille rursus siti non mediocriter laborantibus, defixo in humum baculo, precibus suis fertur largissimum in Christi nomine fontem clicuisse. Veniens inde Treuericam Vesaliam, à perfidijs Iudæis illic commorantibus, callidè sepe ad laborem euocatus est. Ille verò promptum se exhibens puerili simplicitate, infusus est ab illis humum deportare in profundum quendam terræ locum. Aduentante interim Paschali solennitate, dixit ei hospita sua: En propè est sancta parasceue: caue tibi, Vuernhere, ab impijs Iudæis. alioquì sine dubio illi te comedit. Respondit puer, spem suam in Deum præclare significans: Id verò ego committo Deo.

Iudæi enim immanissimis afficiuntur cruciamentis.

Index pecunia corrumpitur, negat opem pio puero.

Diuinitus retardantur conatus Iudæorum.

Miraculis corpus pueri ostenditur.

Vbi autem Dominicæ cœnæ dies adfuit, puer verè catholicus & Christo deuotus, prius confessus peccata sua, corporis Christi communionem cum multa animi deuotione percepit, eodemque die à fallacibus Iudæis ad opus insidiosè inuitatus est & plectus: ac deinde sacro parasceues die, quando Christiani omnes Christi amarissimam passionem commemorant, ei que condolendo sese humiliant, in innocentem puerum animi sui furorem odio Christi Iudæi feruissimè summa crudelitate effuderunt. Primò enim apprehensum puerum omni claudi facultate priuauerunt, impresso in os eius globo plumbeo. Indè suspenderunt ad columnam ligneam, depressò in imum capite, sursùm erectis pedibus: idque eo consilio, vt corpus Christi, eo die sumptum à puero, ex eius corpore possent renouare & educere. Sed cum id frustra conati essent, totos se contulerunt ad membrum mystici corporis Christi atrocissimè excarnificandum. Itaque multa eaque profunda eius corpori cum flagellis impressere vulnera: atque etiam cultro quodam, qui hodieque apud eius reliquias asseruatur, totius corporis venas barbara immanitate inciderunt, cum forficibus quoque summo cruciatu ex venis eius in pedibus, manibus, collo & capite sanguinem expresserunt, ita vt totus vulneribus confectus videretur. Mansit autem sanctus puer sic triduo suspensus ad columnam illam, donè sanguis fluere desineret. Interim multis modis impij Iudæi versabant corpus illius.

Habebant autem Iudæi illi famulam Christianam, quæ clam vidit quæ ab illis gererentur. Igitur animi magno dolore impulsâ, acciuit iudicem Vesaliensem, eumque introduxit in locum illum, vbi pius puer tam immaniter tractabatur, ad eius inopinatum aduentum valde obstupescitibus Iudæis: qui tamen muneribus benè magnis euerterunt iudicem, vt auerteret sensum suum, & declinaret oculos suos, vt non viderent cælum, neque recordaretur iudiciorum iustorum. Cernens autem pius puer iudicem, exultabundus vt potuit sui liberationem postulauit: sed ille index iniustus, victus amore pecuniæ, pueri preces neglexit. Dixit autem ad eum puer: Si tu mihi opitulari non vis, opem mihi ferat benignus Deus, & sanctissima mater eius. Postquam ergo iudex abiit, & puer à Iudæis est interfectus, nocte tulerunt corpus eius, & per muros clam ascendentes, vt res nemini innotesceret, ad naues properauerunt, Moguntiam ituras. Sed omnipotens Deus eorum callidos elusit conatus, ita vt rota nocte non nisi vnum milliare possent nauigando conficere. Orto indè sole, magno timore & tremore corripuntur, cogitantque anxij, quomodo possint martyris corpusculum abscondere. Neque enim ratio eis occurrit in aquas illud demergendi. Tandem conspiciunt prope Baccaracum cryptulam, spinis & vepribus obstitam, vbi nunc conditum cernitur Vuilhelmitarum cœnobium Vuindofdesbachium: atque in eam proiecerunt martyris corpus, & ocyus abierunt: sed Christus id diu latere nolens, mox sua illic miracula declarauit. Vigiles enim castrorum noctibus viderunt lucem illo loco: quod cum illi admirarentur, indicauerunt alijs, statimque repertum est corpus, etiamnum suo tinctum sanguine: adductumque est, vt solent castrorum corpora, Baccaracum ad locum iudicij. Comperta autem rei gestæ veritate, cum omnibus admirationi esset odor suauissimus, à martyris corpore manans, tum etiam claritas nocturno visa tempore, summa deuotione illatum est corpusculum in sancti Cuniberti sacellum, quod est in colle prope parochiam situm: atque

atque ibi humatum est, vitta aurea capiti imposita in virginitatis testimonium: porro capiti supposito pulvinari serico, violis impleto. Additum est ad caput linteum serico ornatum, in signum innocentia & sanctitatis eius: atque etiam instrumentum laboris sui. Denique monumentum eius, ut solet sanctorum, aliquantisper eminebat supra terram, & corpusculum eius reuerenter inclusum est in sarcophago cedrino, quod positum est in querno sarcophago solidissimo, fortissimis seris munito.

Mox autem vtriusque sexus hominum magna accurrit multitudo, visura tam stupendum nouae rei miraculum: Ihs vero foemina Christiana, Iudaeorum ancilla, quae ea, quae de sancto puero commemorauimus, & vidit & audiuit, ordine exposuit gestae rei modum & seriem, dixitque puerum triduo suspensum, & globo in os impresso clamandi facultate priuatum, flagellatum, incisum, sanguine eius in quandam vnam excepto, cum summa patientia & laudibus Dei spiritum reddidisse: se quoque in ipso poenarum ei illatarum initio iudicem aduocasse. Cum haec ita peracta essent, omnipotens Deus ilico sanctum puerum magnis & stupendis illustrauit miraculis: caecis visus, surdis auditus, claudis gressus, mutis loquela, aridis, paralyticis, leuicis & quibuslibet male affectis sanitas, & mortuis vita restituta est. Immo vero usque in praesens multiuaria per martyrem suum Christi miracula operatur. Passus est sanctus puer anno Christi millesimo ducentesimo octogesimo septimo, tertio decimo Calendas Maij.

Præclaræ ad eius monumentum educitur miracula.

ILLVSTRE MARTYRIVM S. SIMEONIS
EPISCOPI, VSTHAZANIS EYNUCHI, ET MVLTORUM aliorum, ex *Historiæ Ecclesiasticæ Sozomeni lib. 2. cap. 8. &c. interprete Iohanne Christophersono Anglo.*

VM tempore progrediente numerus Christianorum 21. Aprilis. apud Persas vehementer cresceret, adeo ut conuentus agere, & sacerdotes ac diaconos habere coeperint, hæc res non mediocriter offendeat animos Magorum, Magi apud qui velut tribus aliqua aut sacerdotalis stirps successio. Persas.

ne quadam religionem Persarum inde ferè ab initio administrauerant: Iudæos quoque permagna affectit molestia, qui præ inuidia, naturaliter quodammodo ipsis insita, religioni Christianæ semper infensi esse solent. Et ob eam causam Simeonem, id temporis Seleuciæ & Cresiphontis, vrbis in Perside primariæ, archiepiscopum coeperunt apud Saporem, tum regem Persarum, accusare, quod Imperatori amicus esset, quodque ei res Persarum proderet. Quorum calumnijs persuasus Sapores, primò omnium tributis immoderatis eò affligit Christianos, quod ipsorum quamplurimos voluntariam egestatem excolere nôrat. Deinde viris difficilibus & inhumanis illorum tributorum exigendorum potestatem dat: quò & inopia pecuniæ, & exactorum feritate coacti, suam religionem aspernari inciperent. de qua vna re summoperè ab eo laboratum est. Post hæc sacerdotes & ministros Dei gladio trucidari, ecclesias dirui, earum thesauros ac monumenta in publicum proferri, & Simeonem, ut regni Persarum & religionis proditorem, adduci iubet.

Voluntaria paupertas Christianorum.

Itaque Magi ope Iudaeorum, qui in ea re eos alacri animo iuuabant, ecclesias demoluntur, Simeonem compræhensum & catenis ferreis vinctum, ad regem deducunt: qui se ibi & spectatum & strenuum virum præstitit. Nam cum Sapores eum, ut daretur in quaestionem, introduci iussisset, neque veritus est quicquam, neque regem adorauit. Quare grauiter commotus rex, sciscitatur quid sit causæ, cur iam nequiquam ipsum adoret, cum antè id fecisset. Cui Simeones: Non antè, inquit, deductus eram ad verum Deum prodendum: & propterea non recusabam debitos honores regi præstare: at iam idem ipsum facere fas non est. Nam iam pro pietate & nostra religione decertatus venio. Quæ cum dixisset, iubet rex ut solem adoret. Quod quidem si facere velit,

Simeonis constantia.